Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
22 juni 2026

Onze referentie
IENW/BSK/652902

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Bodem, Ruimte en Klimaatadaptatie
Bodem

Beslistermijn
24-06-2026

Bijlage(n)
4

Aan Staatssecretaris en Minister

nota

Landelijke afweging primaire bouwgrondstoffen

Aanleiding

IenW is verantwoordelijk voor beleid rondom de winning van primaire bouwgrondstoffen als zand, grind en klei. De afgelopen jaren zijn vragen gesteld over voldoende beschikbaarheid van deze primaire bouwgrondstoffen. Daarom heeft IenW gewerkt aan een landelijk beeld om op basis daarvan een afweging en beleidskeuzes te maken. Dit is ook toegezegd in de brief van 23 april 2024[1]. Middels deze brief biedt u de resultaten van het landelijk beeld en de beleidskeuzes aan.

Geadviseerd besluit

De Staatssecretaris wordt geadviseerd om in te stemmen met de bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer.
De Minister wordt geadviseerd om het in de brief verwoorde besluit te nemen om de gepauzeerde beleidswijziging Zandwinning IJsselmeergebied niet voort te zetten.
Voor de bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer wordt geadviseerd om de ondertekening door de staatssecretaris te laten doen mede namens de minister.

Kernpunten

Bouwgrondstoffen voor de waterveiligheidsopgave
Het is van existentieel belang dat voldoende zand beschikbaar blijft voor de voor de kustverdediging benodigde suppleties. Maatregelen zijn al genomen en andere worden voorbereid, om hiervoor te zorgen. Ook zijn al maatregelen genomen, en worden andere voorbereid, om de erosie van het zomerbed van de grote rivieren te stoppen.

Bouwgrondstoffen voor bouw en infra
Omgevingsvergunningen voor ontgrondingen (de winning van zand, grind, klei of andere primaire bouwgrondstoffen) worden doorgaans afgegeven voor winperiodes van tien tot dertig jaar. De winbedrijven stellen dat de komende jaren de looptijd van relatief veel van de lopende vergunningen afloopt. Tegelijkertijd signaleren zij dat het verkrijgen van nieuwe vergunningen steeds moeilijker wordt, met name bij provincies. Het vereiste draagvlak voor een nieuw ontgrondingsproject ontbreekt steeds vaker. Ook komt het voor dat in een lopende aanvraagprocedure de gemeente de vereiste omgevingsvergunning

[1] Kamerstuk 32 852, nr. 309

weigert, waardoor de provincie de omgevingsvergunning voor de ontgrondingsactiviteit niet kan verstrekken. De brancheorganisatie van winbedrijven (Cascade) stelt dat al op korte termijn een tekort aan industriezand zal ontstaan, waardoor Nederland de opgaven voor de bouw en infra niet kan realiseren. De sector vraagt het Rijk om meer regie te nemen.

Uit het in opdracht van IenW uitgevoerde onderzoek blijkt dat de markt de afgelopen 25 jaar goed heeft gefunctioneerd. De prijzen van primaire bouwgrondstoffen hebben zich ongeveer hetzelfde ontwikkeld als de totale bouwkosten. Bij afnemende binnenlandse winningen worden andere oplossingen gezocht, vooral door meer te importeren. Uit de analyse blijkt voor industriezand en ophoogzand dat indien de winning op een gelijkblijvend niveau blijft, de winning en vraag in Nederland in balans zijn. Daarnaast stellen de vergunningverleners (Rijkswaterstaat en de provincies) dat er onder de lopende vergunningen nog behoorlijke winbare voorraden zitten. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei werkt aan maatregelen om het gebruik van primaire grondstoffen te verminderen.
IenW concludeert daaruit dat tekorten tot ongeveer 2035 niet aan de orde zijn. Mocht de binnenlandse winning verminderen dan mag verwacht worden dat marktwerking in elk geval tijdelijk tekorten zal voorkomen. Daarom is een beleidswijziging met meer bevoegdheden voor de staatssecretaris van IenW voor bijvoorbeeld dwingende sturing van het Rijk op de vergunningverlening door de provincies, op dit moment niet nodig. Daarnaast vervalt de reden om het gepauzeerde programma Zandwinning IJsselmeergebied voort te zetten.

Wel moet in dit dossier vele jaren vooruit worden gekeken, waardoor per definitie sprake is van veel onzekerheden, die verder in de toekomst steeds groter worden. Daarom kan niet worden uitgesloten dat op langere termijn knelpunten ontstaan die vragen om ingrijpen door de overheid. Daarom wordt u geadviseerd om de voortzetting van het huidige beleid aan te vullen met een aantal in de brief beschreven maatregelen die borgen dat het Rijk, in overleg met de andere belanghebbende partijen, waar en wanneer nodig tijdig kan overgaan tot passende maatregelen.

Krachtenveld

- IenW is met Rijkswaterstaat naast vergunningverlener ook de grootste opdrachtgever van infrastructuurprojecten en waterbouwwerken en heeft daarmee ook een belang in voldoende aanbod van zand, grind en klei.
- De branche wordt vertegenwoordigd door Cascade (zand- en grindwinners), NVTB (bouwstoffenleveranciers) en NVLB (koepelorganisatie handelaren). De drie brancheorganisaties (er zijn er meer) werken samen in het agenderen van de zorgen over mogelijke tekorten.
- De provincies zijn vergunningverlener op grond van de Omgevingswet voor alle winprojecten buiten de winterbedden van de Rijkswateren. Deze decentralisatie betekent dat IenW niet in de bevoegdheden treedt van de provincies en dus niet ingrijpt in deze vergunningverlening. Er is een constructieve samenwerking met de provincies over dit onderwerp.

Toelichting

Politieke context

De voorgestelde beleidskeuzes geven invulling aan toezeggingen gedaan door de Staatssecretaris van IenW in de Kamerbrief van 23 april 2024[2], aan de op 2 juni 2026 aangenomen motie Mooiman c.s.[3], en aan de op 5 juni 2026 door het lid Van Groningen ingediende Kamervragen[4].

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) heeft behoefte aan zekerheid van productie van bouwgrondstoffen voor de woningbouwopgave. De voorgestelde lijn is daarom interdepartementaal met hen afgestemd.
Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (Klimaat en Groene Groei) werkt aan een circulaire economie, die de behoefte aan zand en grind kan laten afnemen. De voorgestelde lijn is daarom afgestemd met de toen nog bij het ministerie van IenW werkzame collega's.

Uitvoering en gevolgen voor de maatschappij

De in de brief beschreven voorstellen zijn goed haalbaar, uitvoerbaar en handhaafbaar en hebben beperkte gevolgen voor de maatschappij.

Duurzaamheid

Wat duurzaamheid betreft hebben bij de beleidskeuzes vooral klimaatadaptatie en het streven naar minder gebruik van primaire grondstoffen meegewogen. De beschikbaarheid van voldoende zand, grind en klei voor de bescherming van Nederland tegen overstromingen heeft een centrale plaats in de beleidskeuzes.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
2	Kamerbrief.	Resultaten landelijke afweging primaire bouwgrondstoffen, conclusies, beleidskeuzes.
3	Notitie Landelijk beeld en landelijke afweging bouwgrondstoffen.	Inhoudelijke achtergrondinformatie.
4	Oppervlaktedelfstoffen in Nederland. TNO.	Geologisch aanwezige, technisch winbare en planologisch winbare voorraden.
5	Onderzoek import en kosten primaire bouwgrondstoffen. Arcadis.	Prijsontwikkeling, import.

Datum
22 juni 2026

Onze referentie
IENW/BSK/652902

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Bodem, Ruimte en Klimaatadaptatie
Bodem

Aan
Staatssecretaris cc Minister

Bijlage(n)
4

[2] Kamerstuk 32 852, nr. 309
[3] Tweede Kamer Vergaderjaar 2025-2026, 32 847 Integrale visie op de woningmarkt, nr. 1472
[4] Vragen van het lid Van Groningen (VVD) over de beschikbaarheid van bouwgrondstoffen voor woningbouw, infrastructuur en waterveiligheid, 2026Z12157, 05-06-2026